

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 284/2022 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- metsäneuvos Erno Järvinen, maa- ja metsätalousministeriö
- asiantuntija Aleksi Nurmi, maa- ja metsätalousministeriö
- asiantuntija, valmiuspäällikkö Yrjö Niskanen, Suomen metsäkeskus
- metsäasiantuntija Lea Jylhä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- metsäasiantuntija Anu Islander, Metsäteollisuus ry
- yhteiskuntasuhdepäällikkö Anniina Kostilainen, Sahateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- ympäristöministeriö
- Luonnonvarakeskus
- Ruokavirasto
- Kasvinsuojeluteollisuus ry
- Koneyrittäjät ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Metsähallitus
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
- Suomen ympäristökeskus

Valiokunnan mietintö MmVM 22/2022 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsätuhojen torjunnasta annettua lakia. Esityksen mukaan väliaikaisesti voimassaolevien laajojen metsätuhojen torjunnasta aiheutuneista kustannuksista ja vahingoista maksettavia korvauksia ja korvauksensaajia koskevien säännösten voimassaoloa jatkettaisiin vähäisin muutoksin vuoden 2027 loppuun.

Lakiin lisättäisiin säännökset tilanteista ja olosuhteista, joiden vallitessa metsän hakkaajalla ei olisi velvollisuutta huolehtia juurikäävän torjunnasta ja tätä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Lisäksi lain toimeenpanoon liittyvien virastojen nimet tarkistettaisiin siltä osin, kun ne ovat muuttuneet.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana 1.1.2023 tai mahdollisimman pian sen jälkeen.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Metsätuholakiin esitetään lisättäväksi uusi 8 b §, jonka mukaan metsän hakkaajalla ei ole velvollisuutta juurikäävän torjuntaan, jos sen toteuttaminen ei ole mahdollista ylivoimaisen esteen tai erityisen poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi. Juurikäävän tehokas torjunta edellyttää, että tuoreet kannot käsitellään hakkuun yhteydessä välittömästi puun kaatamisen jälkeen. Jälkikäteen tehtävällä torjunnalla ei ole merkittävää vaikutusta tartuntojen ehkäisyssä, koska valtaosa juurikäävän tartunnoista tapahtuu tuoreisiin kantoihin ensimmäisten vuorokausien aikana heti hakkuun jälkeen. Tarve lakiehdotuksessa esitetyille torjuntavelvoitteesta poikkeamista koskeville säännöksille ilmeni keuhkatalvella 2022, jolloin ureapohjaisten kantokäsittelyaineiden saatavuus muuttui äkillisesti epävarmaksi Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan seurauksena. Samalla myös vähäisemmässä määrin juurikäävän torjunnassa käytetyn harmaaorvakan saatavuudessa oli haasteita sen kysynnän lisääntyttyä. Esitetty muutos poiketa juurikäävän torjuntavelvoitteesta ylivoimaisen esteen ja poikkeuksellisten olosuhteiden johdosta mahdollistaa reagoinnin muuttuneeseen tilanteeseen tarvittaessa nopeasti. Valiokunta korostaa, että metsien terveyden ylläpidon kannalta on tärkeää, että kynnys poikkeamismahdollisuudelle juurikäävän torjuntavelvoitteesta on riittävän korkea. Ehdotuksen myötä torjunnan voi jättää tekemättä vain erityisen perustelluista syistä. Kantokäsittelyaineiden hinnannousua ei voida yksinään pitää ylivoimaisena esteenä, koska juurikäävän torjunnan kustannukset ovat hakkuutuloihin nähden vähäisiä. Urean käytön osalta valiokunta viittaa myös komission ehdotuksesta EU:n kasvinsuojeluaineasetukseksi antamaansa lausuntoon (MmVL 29/2022 vp — U 75/2022 vp). Lausunnossa valiokunta on edellyttänyt vahvaa EU-vaikuttamista, jotta metsätuhojen torjunnassa käytettävää ureaa ei lasketa mukaan määritettäessä peltoviljelyä koskevia kasvinsuojeluaineiden indikaattoreita. Peltoviljelyssä ureaa käytetään lannoitteena, ja mahdollisuutta muuttaa urean luokittelutapa tulee selvittää myös kansallisesti

Valiokunnan mietintö MmVM 22/2022 vp

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lain 19 §:ään esitetyn muutoksen nojalla ammattimaisen toiminnanharjoittajan tulee ylivoimaisen esteen tai erityisen poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi tehdä erikseen omavalvontailmoitus tilanteesta Suomen metsäkeskukselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee vain ammattimaisia toiminnanharjoittajia, kun sen sijaan juurikäävän torjuntavelvoite ja mahdollisuus siitä poikkeamiseen koskevat kaikkia metsän hakkaajia. Ammattimaisella toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan metsätuholain 2 §:n 13 kohdan mukaan puutavaran omistajaa tai hakkuuoikeuden haltijaa, joka harjoittaa puutavaran korjuuta ja joka ammattimaisesti hankkii puutavaraa tai hakkuuoikeuksia jalostusta tai välittämistä varten. Toiminnanharjoittajan toimialana voi olla joko metsätalouden harjoittaminen, puunkorjuu tai muu toimiala. Lakiehdotuksen 19 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena on saattaa Suomen metsäkeskus tietoiseksi käsillä olevasta poikkeustilanteesta ja mahdollistaa metsäkeskuksen varautuminen kasvaneeseen metsätuhoon. Käytännössä on todennäköistä, että 8 b §:n mukainen poikkeustilanne koskettaa toteutuessaan samanaikaisesti suurta joukkoa ammattimaisia toiminnanharjoittajia. Valiokunta toteaa selvyden vuoksi, että Suomen metsäkeskus ei pääsääntöisesti tee sille tehtyjen omavalvontailmoitusten perusteella päätöstä. Ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen ilman päätösmenettelyä turvaa Suomen metsäkeskukselle riittävät mahdollisuudet valvoa juurikäävän torjuntaa koskevia toimenpiteitä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana 1.1.2023 tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Lakiehdotuksen eduskuntakäsittelyyn kuluu ajan vuoksi lain voimaantulo viivästyy jonkin verran vuoden 2023 alusta. Valiokunta toteaa, että useat metsätuholain velvoitteet kohdistuvat nimenomaan sulan maan aikaan, kuten esimerkiksi juurikäävän torjuntaa koskevat velvoitteet toukokuun alun ja marraskuun lopun väliin. Valiokunta pitää tärkeänä, että lakiehdotus tulee voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen jälkeen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 284/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 26.1.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Anders Norrback r
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd

3

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina